

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЦДЗВН

Кафедра фінансових технологій і підприємництва

Шимко Олександра Іванівна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

«Перспективи розвитку фінансового ринку»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студентки 4 курсу О.І.Шимко

групи Фдн-81 Гд

Подано на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело Шимко О.І.Шимко

(підпис)
здобувача)

(ініціали та прізвище)

Керівник доцент, кандидат економічних наук
Плікус

Плікус

І. Й.

Суми

2022р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦДЗВН
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, д.е.н.,
проф.

_____ Л.Л.Гриценко
(підпис)
«28» січня 2022р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи магістра
Студент(-ка) групи Фдн-81 Гд інституту (центру) заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Шимко Олександри Іванівни
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Тема роботи «Перспективи розвитку фінансового ринку»

Затверджено наказом по СумДУ № 0420-VI від «06» червня 2022р.

Термін здачі студентом завершеної роботи «13» червня 2022р.

Вихідні дані до роботи: стандартна та законодавча діяльність, матеріали статистичних звітів, методичні вказівки та вказівки, статті монографії, поточні статті, підручники та методичні рекомендації, бухгалтерія підприємств, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):

- вивчити та узагальнити існуючі трактування сутності фінансового ринку;
- розгляд правового регулювання фінансового ринку;
- аналіз стану і перспектив розвитку фінансового ринку України.

Дата видачі завдання: «31» січня 2022р.

Керівник кваліфікаційної роботи: Плікус

(підпис)

І. Й. Плікус

(ініціали, прізвище)

Завдання прийнято до виконання «31» січня 2022р.

О.І.Шимко

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра

на тему «ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ»студентки Шимко Олександри Іванівни

Актуальність теми кваліфікаційної роботи: Ступінь розвитку фінансового ринку, активність його учасників в цілому характеризують стан економіки країни. Тому на сьогодні є актуальним визначення усієї сукупності факторів, що визначають роботу фінансового ринку та дозволять зробити адекватні прогнози його розвитку, а також нейтралізувати ризики всіх учасників ринку., які значно зросли в умовах воєнного стану. Слід відмітити, що з першого дня військової агресії проти України держава в особі НБУ та Міністерства фінансів України застосувала конкретні заходи щодо підтримки та забезпечення стабільності фінансової системи України та фінансового ринку зокрема (як, наприклад, фіксація курсу національної валюти).

Мета кваліфікаційної роботи бакалавра– дослідження теоретико-методичних та практичних аспектів оцінки стабільності фінансового ринку, а також можливостей прогнозування його стану та перспектив розвитку в короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Об'єкт кваліфікаційної роботи бакалавра- є фінансово-економічні процеси, які виникають в процесі функціонування фінансового ринку України.

Предмет кваліфікаційної роботи бакалавра- сукупність теоретичних та методичних підходів при визначенні особливостей функціонування фінансового ринку України, зокрема в кризових умовах.

Основний результат роботи

Ключові слова: ФІНАНСОВИЙ РИНОК, ФОНДОВИЙ РИНОК, ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ, ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ,

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 38 сторінках, з яких список використаної літератури із 40 найменувань на 6 стор. Робота містить 5 таблиці, 13 рисунків.

Рік захисту роботи – 2022 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	7
1.1 Поняття фінансового ринку та структура його учасників....	7
Державне регулювання фінансового ринку України.....	12
2 АНАЛІЗ СТАНУ І ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	18
2.1 Аналіз діяльності комерційних банків.....	18
2.2 Шляхи покращення та розвитку фінансового ринку в Україні	28
ВИСНОВКИ.....	33
Список використаних джерел.....	35

ВСТУП

Актуальність теми. Ступінь розвитку фінансового ринку, активність його учасників в цілому характеризують стан економіки країни. Тому на сьогодні є актуальним визначення усієї сукупності факторів, що визначають роботу фінансового ринку та дозволять зробити адекватні прогнози його розвитку, а також нейтралізувати ризики всіх учасників ринку., які значно зросли в умовах воєнного стану. Слід відмітити, що з першого дня військової агресії проти України держава в особі НБУ та Міністерства фінансів України застосувала конкретні заходи щодо підтримки та забезпечення стабільності фінансової системи України та фінансового ринку зокрема (як, наприклад, фіксація курсу національної валюти). Фінансовий ринок є невід'ємною частиною економічного зростання, оскільки всі суб'єкти взаємодіють один з одним, і від якості та ефективності цієї взаємодії залежить майбутній розвиток. Чим краще та легше відбувається ця взаємодія, тим ефективнішою є робота фінансового ринку. Головним завданням фінансового ринку є урівноваження попиту та пропозиції на фінансові активи. Першочерговим завданням фінансового ринку є залучення та перетворення тимчасово вільних фінансових активів у фінансові активи. Відбувається перерозподіл фінансових ресурсів. Фінансовий ринок може характеризувати економіку країни, її стан та перспективи. Стан та ефективність фінансових ринків в різних країнах значно відрізняються. Найбільш ефективними сьогодні ринками є ринок США та країн Європейського Союзу.

Мета кваліфікаційної роботи бакалавра – дослідження теоретико-методичних та практичних аспектів оцінки стабільності фінансового ринку, а також можливостей прогнозування його стану та перспектив розвитку в короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Завданням роботи є:

- розглянути сутність фінансового ринку;

- проаналізувати тенденції розвитку фінансового ринку;
- дослідити стабільність фінансового ринку;
- проаналізувати фінансовий ринок в Україні та його недоліки; - надати рекомендації для покращення та розвитку фінансового ринку в Україні.

Об'єкт кваліфікаційної роботи бакалавра - є фінансово-економічні процеси, які виникають в процесі функціонування фінансового ринку України.

Предмет кваліфікаційної роботи бакалавра - сукупність теоретичних та методичних підходів при визначенні особливостей функціонування фінансового ринку України, зокрема в кризових умовах.

Методи дослідження: коефіцієнтний, статистичний, абстрактно-логічний, узагальнення та систематизації, табличний.

Фактологічна основа роботи: стандартна та законодавча діяльність, матеріали статистичних звітів, методичні вказівки та вказівки, статті монографії, поточні статті, підручники та методичні рекомендації, бухгалтерія підприємств, організацій та установ тощо.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, 34 використаних джерел. У першому розділі наведена сутність фінансового ринку, фондового ринку, розглянуто суб'єкти фінансового та фондового ринку. Обґрунтовано необхідність державного регулювання. У другому розділі проаналізовано тенденції розвитку фінансового ринку в Україні, показники діяльності банків. Запропоновано шляхи покращення та розвитку фінансового ринку в Україні.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

1.2 Поняття фінансового ринку та структура його учасників

Фінансовий ринок – це система економічних відносин, яка забезпечує розподіл та акумуляцію фінансових ресурсів шляхом купівлі-продажу інструментів фінансового ринку через систему кредитно-фінансових установ. Так, О. Василик [1] зазначає «Фінансовий ринок – це механізм перерозподілу фінансових ресурсів між окремими суб'єктами підприємницької діяльності, державою і населенням, між учасниками бюджетного процесу, деякими міжнародними фінансовими інституціями». Л. Павлова [2] наводить таке визначення «Фінансовий ринок – це механізм управління потоками грошових ресурсів, платіжних засобів, що приносять прибуток і об'єднують емітентів та інвесторів». Я. Комаринський, І. Яремчик [3] характеризують фінансовий ринок як ринок позичкових капіталів, а також визначають його як систему економічних відносин, які забезпечують: акумуляцію вільних грошових коштів; перетворення коштів в позичковий капітал; перерозподіл капіталу між учасниками процесу відтворення. Л. Красавина [4] підкреслює «Світовий фінансовий ринок – це частина ринку позичкових капіталів, де переважно здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів, у тому числі в євровалютах, і включає світовий грошовий ринок, світовий ринок капіталів і світовий фінансовий ринок». В. Опарін [5] вказує, що «Фінансовий ринок – це сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності». Г. Белоглазова [6] розглядає фінансовий ринок з позиції поділу його на внутрішні та зовнішні ринки і визначає як сукупність національних і міжнародних фінансових ринків, що забезпечують акумулювання та перерозподіл фінансових ресурсів через систему банківських та інших фінансово-кредитних установ для забезпечення процесу відтворення у світовому масштабі. Бланк І.О. визначає фінансовий ринок як ринок, на якому об'єктом купівлі–продажу виступають різноманітні

фінансові інструменти і послуги. Ходаківська В.П. і Беляєв В.В. пропонують своє визначення: «це саморегулююча система ринків, де концентрується попит і пропозиція на різні фінансові активи та послуги, що пов'язані з придбанням активів; це сфера економічних відносин між суб'єктами ринку в процесі формування та реалізації попиту та пропозиції фінансових активів». Смолянська О.Ю.: «фінансовий ринок є механізмом нагромадження та перерозподілу фінансових ресурсів країни; організованою або неформальною системою торгівлі фінансовими інструментами, основну роль в якій відіграють фінансові інститути, які направляють потоки грошових коштів від власників до позичальників». Cambridge Dictionary акцентує увагу, що «Фінансовий ринок – це діяльність з купівлі та продажу акцій, або місце де це робиться». [29] Американська бізнес енциклопедія Business Jargons вказує «Фінансовий ринок – це ринок, де відбувається емісія та торгівля фінансовими активами, зокрема акціями, облігаціями, деривативами, валютою тощо».[28] Фінансова енциклопедія Investopedia наводить таке визначення «Фінансовий ринок – це ринок, де відбувається торгівля цінними паперами». [30] Corporate Finance Institute «Фінансовий ринок – тип ринку, що забезпечує місце продажу та купівлі фінансових активів». [31]

Для визначення сутності, організацію, механізм функціонування фінансового ринку необхідно розглянути такі концепції: [14-18]

1. Гіпотеза ефективності ринку [Efficient Market Hypothesis, ЕМН]. Яка відображає залежність цінової ефективності фондового ринку від рівня інформаційного забезпечення його учасників. Відповідно до цієї гіпотези процес формування ціни передбачає, що очікувана прибутковість цінних паперів є випадковою величиною, що відображає відповідний рівень інформованості ("пулінформації") учасників ринку.

2. Концепція агентських відносин [Agency Costs Conception], авторами концепції є американські дослідники Майкл Дженсен [Michael Jensen] і Вільям Меклінг [William Mackling], передбачає, що між власниками (акціонерами компанії) і менеджерами – довіреними особами (агентами

власників) може існувати конфлікт інтересів в забезпеченні максимізації добробуту власників. Концепцією стверджується, що діяльність менеджерів (агентів) лише тоді буде спрямована на реалізацію головної мети управління фінансами, якщо вона буде додатково стимулюватися їх участю в прибутку і відповідно ефективно контролюватися власниками.

3. Концепція асиметричної інформації [Asymetrical Information Conception]. Авторами цієї концепції є американські економісти Стюарт Майєрс [Stewart Myers] і Ніколас Майджлаф [Nicolas Majluf], сутність полягає в тому, що потенційні інвестори – можливі покупці цінних паперів компанії – мають у своєму розпорядженні меншим обсягом інформацію про її діяльність, ніж менеджери.

4. Арбітражна теорія ціноутворення [Arbitrage Pricing Theory, APT], була розроблена американським професором Стефеном Россом [Stephen Ross] Дана теорія альтернативна теорії У. Шарпа, який розробив раніше розглянуту модель оцінки фінансових активів. Основу цієї теорії становить положення про те, що на конкурентних фінансових ринках «арбітраж» забезпечує вирівнювання реальних ринкових цін окремих фінансових активів відповідно до рівня їх ризику і прибутковості.

Таким чином, фінансовий ринок – це складна відкрита економічна система, яка представляє собою сукупність економічних відносин та інститутів, пов'язаних з перерозподілом капіталу, – це складна система економічних і правових відносин, пов'язаних із купівлею-продажем або обігом та випуском фінансових активів; – це складна структура, яка має свої складові і яка забезпечує акумуляцію тимчасово вільних коштів та їх трансформацію в інвестиційний капітал; – це механізм, за допомогою якого кошти переміщуються від тих, хто має їх надлишок, до тих, хто відчуває дефіцит і може їх ефективно використовувати; – це сукупність ринкових інститутів, які направляють грошові потоки від власників до позичальників; – це ринок, де суб'єкти економічних відносин можуть взяти гроші в борг у тих, у кого є зайві гроші. (рис. 1.1).

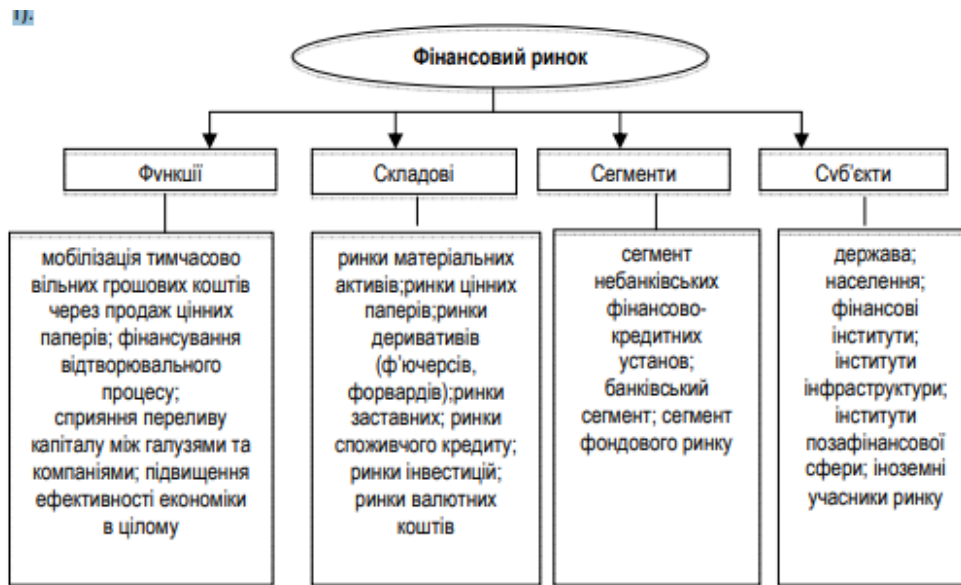

Рис. 1.1 - Суб'єкти, функції, сегменти та складові фінансового ринку

Джерело: [7, 8, 9]

Найактивнішими інституційними учасниками фінансового ринку України виступають комерційні банки, страхові компанії, фондові біржі.

Структура фінансового ринку визначається, у першу чергу, з точки зору часової ознаки і тому фінансовий ринок представляється як ринок грошей і ринок капіталів. Друга важлива ознака структурування фінансового ринку – інституційна, якщо розглядати ринок з точки зору функціонуючих на ньому суб'єктів, або інститутів, то основними суб'єктами ринку, виступають: держава, домашні господарства (населення), нефінансові корпорації, інститути позафінансової сфери, юридичні особи держави, які діють, у першу чергу, в виробничій сфері, у реальному секторі економіки, виключаючи фінансові послуги, фінансові інститути представлені на ринку всією різноманітністю фінансових посередників – комерційними банками, кредитними спілками, фінансовими компаніями, пенсійними фондами, інвестиційними та страховими компаніями, інститутами фондового ринку тощо. Третя ознака структурування або сегментації фінансового ринку – за видами фінансових активів або особливостями обігу фінансових інструментів. Функціональну структуру ринку можна зобразити наступним чином (рис.1.2.)

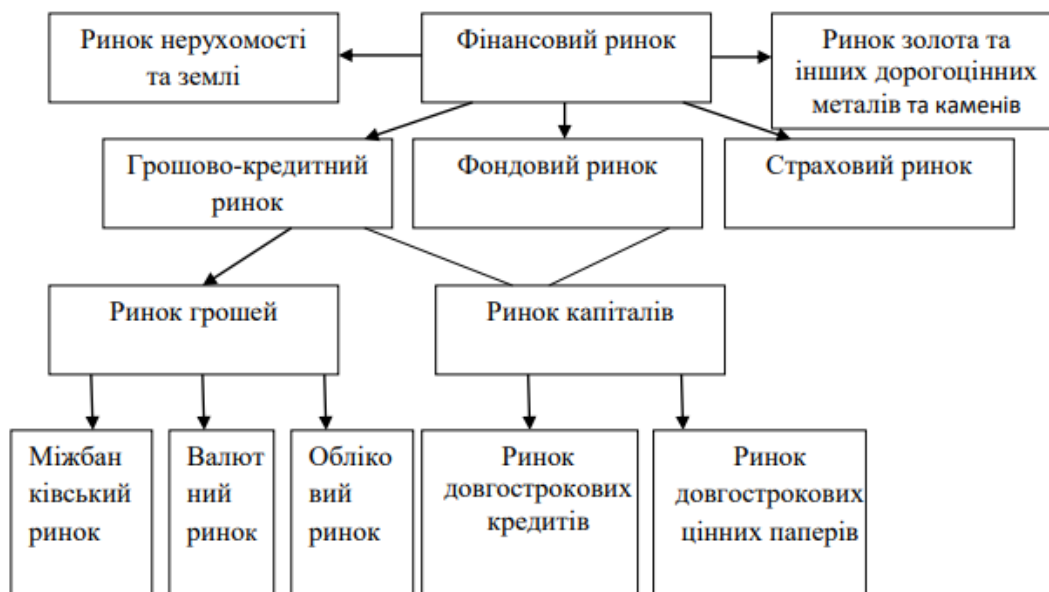

Рис. 1.2 - Структура фінансового ринку(функціональна)[12]

Одним ключовим сегментом фінансового ринку є фондовий ринок України. Тенденції дезінтермедіації та сек'юритизації, у процесі розвитку фінансового ринку з початку XXI століття, актуалізують необхідність приділення особливої уваги функціонуванню та розвитку фондового ринку. Нижче наведені бачення поняття фондовий ринку вітчизняними авторами, котрі вони наводять у своїх працях. (табл.1.1).

Таблиця 1.1 - Поняття фондового ринку

Автор	Зміст
Базилевич В.Д.	система економічних відносин щодо випуску, розміщення, обліку та купівлі-продажу цінних паперів з метою залучення тимчасово вільних фінансових ресурсів одних економічних суб'єктів та надання їх у платне користування іншим суб'єктам; це система економічних відносин між фізичними та юридичними особами, які здійснюють операції щодо купівлі-продажу цінних паперів, обслуговують їх оборот і розрахунки за цими угодами; це специфічний механізм взаємодії економічних суб'єктів, які мають тимчасово вільні надлишки та дефіцити фінансових ресурсів, заснований на децентралізованих цінових сигналах та добровільному обміні
Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок»	сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів)

Мальська М. П.	сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів
Функціональний підхід	
Кравченко Ю. Я	Фондовий ринок (ринок цінних паперів) – система економічних відносин із приводу випуску й обігу цінних паперів між його учасниками
Гриньова В. М	Фондовий ринок являє собою сукупність відносин цивільноправового характеру, які опосередковують рух капіталів у формі цінних паперів
Шкварчук Л. О.	Фондовий ринок – це система економіко-правових відносин, пов'язаних з випуском та обігом цінних паперів
Шелудько В. М.	Фондовий ринок є системою економічних і правових відносин, пов'язаних із випуском та обігом цінних паперів
Видяпіна В. І	Фондовий ринок – це система економічних відносин між тим, хто випускає і продає цінні папери, і тим хто їх купує і стає їх власником
Сегментний підхід	
Оскольський В. В.	Фондовий ринок (ринок цінних паперів) – це частина ринку капіталів, де здійснюється купівля-продаж цінних паперів
Кондрашихін А. Б Рожманов В. Г. Пепа Т. В.	Фондовий ринок – сегмент фінансового ринку, на якому обертаються фінансові активи у формі цінних паперів і їх похідних (деривативи, ф'ючерси, опціони) з переважною часткою останніх
Підхід з руху фінансових ресурсів	
Кушлін В. І.	Фондовий ринок – один з основних механізмів акумулювання заощаджень і їх трансформації в інвестиції
Загородній А. Г.	Фондовий ринок акумулює грошові заощадження юридичних осіб і громадян та спрямовує їх на виробниче і невиробниче вкладання капіталів

Джерело [33]

Як бачимо з табл 2.1, у авторів різний підхід до сутності поняття фондовий ринок.

На рис.2.3 наведено структура учасників фондового ринку

Рис. 1.3 – Структура учасників фондового ринку [10]

1.3 Державне регулювання фінансового ринку України

Фінансовий ринок дає необмежені можливості для інвестицій і тому постійно перебуває в центрі уваги Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів та інших владних структур.

Державне регулювання фінансового ринку та його складових - це об'єднання в єдину систему певних методів і прийомів, що дозволяють упорядкувати діяльність усіх його учасників і операцій між ними шляхом встановлення державою певних вимог та правил задля підтримки рівноваги взаємних інтересів усіх учасників.

Основна мета державного регулювання [35, 38,39]

- це здійснення державою комплексних заходів щодо:
- створення умов для ефективної мобілізації та розміщення на ринку вільних фінансових ресурсів;
- захисту прав інвесторів та інших учасників фінансового ринку;
- контролю за прозорістю та відкритістю ринку;
- дотримання учасниками ринку вимог актів законодавства;
- запобігання монополізації та сприяння розвитку добросовісної конкуренції на фінансовому ринку.

Серед сфер фінансового ринку, що обов'язково повинні регулюватися державою, слід виділити такі: [39,40,36]

- допуск цінних паперів до публічних торгів;
- розкриття інформації емітентами;
- функціонування організаторів торгівлі (фондових бірж та торговельно-інформаційних систем);
- регулювання діяльності професійних учасників ринку, насамперед брокерів і дилерів, та їх відносин з клієнтами;
- реклама на ринку цінних паперів;
- заборона маніпулювання цінами.

Таким чином, необхідно визначити, що регулювання фінансового ринку є обов'язком уряду і альтернативи в сучасних умовах державному регулюванню не існує.

Головним завданням державного регулювання є узгодження інтересів усіх суб'єктів фінансового ринку через встановлення необхідних обмежень і заборон у їхніх взаємовідносинах через непряме втручання у їхню діяльність (цілі та принципи державного регулювання визначені у першому питанні лекції). [40]

Важливим елементом державного регулювання фінансового ринку є правове регулювання, яке за своїм характером є загальнообов'язковим, і ґрунтується на можливості застосування примусу.

В розвинутих країнах розвитку фінансових ринків сприяють приватизація, подолання кризових явищ та позитивні зрушення в економіці. Паралельно з цим відбувається формування відповідної законодавчої бази та механізму, що гарантує її виконання. В Україні, регулювання діяльності фінансового ринку здійснюється трьома гілками влади: законодавчою, виконавчою і судовою. [37, 38]

Законодавчою базою регулювання фінансового ринку в Україні є:

1. Конституція України - вища юридична сила; визначає права законодавчої, виконавчої і судової влади у сфері функціонування фінансового ринку.
2. Укази президента щодо регулювання фінансового ринку.
3. Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів, міністерств та інших органів виконавчої влади, що стосуються окремих напрямів регулювання.

Конституційний Суд України - вирішує всі питання про відповідність законів та інших актів щодо Конституції України. оговори та угоди, що

укладаються між учасниками ринку у зв'язку з наданням фінансових послуг, пов'язаних з емісією, обігом цінних паперів та іншими послугами.

Господарський суд - орган правосуддя у господарських відносинах, зокрема фінансових.

Внутрішнє регулювання фінансового ринку здійснюється саморегулювними організаціями (СРО) за окремими напрямками та видами професійної діяльності.

В Україні до СРО відносять: фондові біржі, асоціації дилерів і брокерів, інвестиційні фонди, банківські установи та інші.

Найбільш активними суб'єктами фінансового ринку є банки.

Виконуючи свої функції та здійснюючи операції, банк забезпечує функціонування фінансового ринку і його сегментів - грошового, валютного ринку, ринку позикових капіталів. Тому для розвитку фінансового ринку важливим аспектом є банківський нагляд і регулювання банківської діяльності. Відповідно до Закону України «Про Національний банк України» банківське регулювання - одна із функцій Національного банку України, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства.

Відмітимо, що розподіл повноважень з регулювання фінансового ринку між НБУ та НКЦПФР є однією з умов меморандуму, підписаного між Україною та Міжнародним валютним фондом наприкінці 2018 року щодо подальшої співпраці у рамках реалізації кредитної програми «stand-by». Слід зазначити, що у більшості розвинених країн світу функціонує саме консолідована модель регулювання фінансового ринку (рис 1.4).

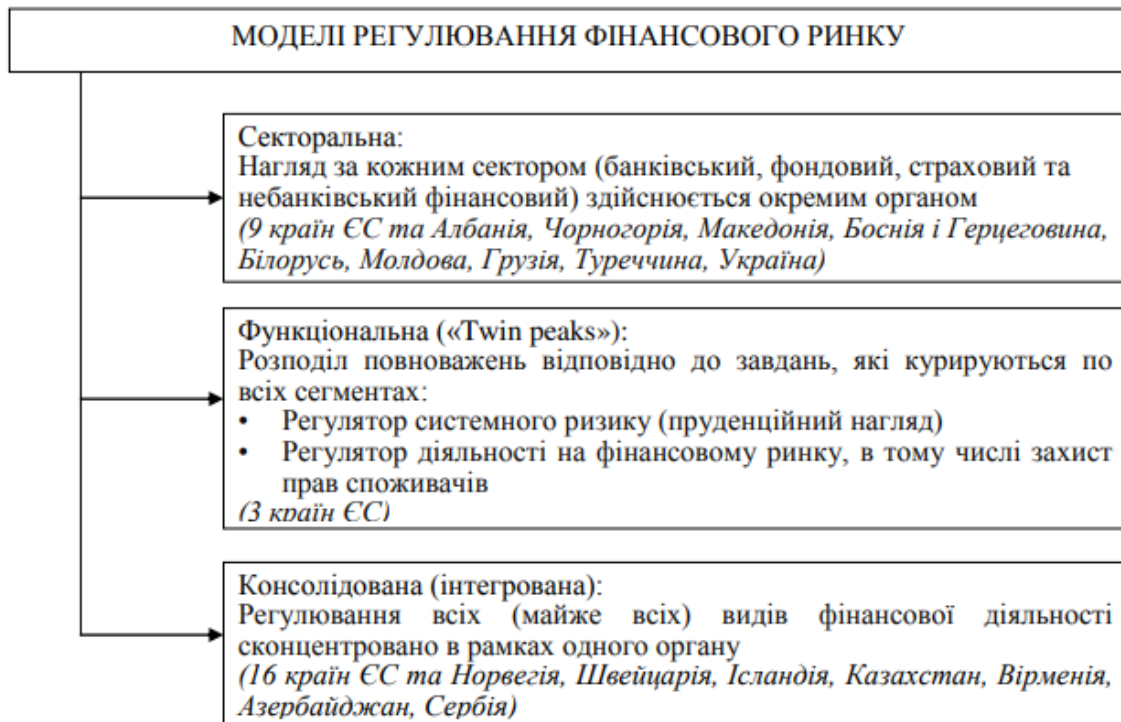

Рис. 1. 4 - Характеристика моделей регулювання фінансового ринку
Джерело: побудовано на основі [27-31, 36,37,39]

Перехід до нової моделі регулювання фінансового ринку дасть можливість забезпечити збалансований і системний підхід у напрямі ефективного розвитку небанківського фінансового сектору, переходу від секторальної до інтегрованої моделі, яка є більш ефективною та створить можливість для комплексного розвитку функції регулювання ринкової поведінки та захисту прав споживачів на фінансовому ринку[39,40]

2 АНАЛІЗ СТАНУ І ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз діяльності комерційних банків

Особливості вітчизняного фінансового ринку є те, що основними діючими суб'єктами є: депозитні (комерційні банки) та недепозитні фінансові посередники (страхові компанії), а також - допоміжні фінансові корпорації (фондові біржі).

Розгляд особливостей фінансового ринку України почнемо з комерційні банки, які є його найактивнішими учасниками. Активи комерційних банків складають значну частку усіх активів існуючих фінансових установ. Так, розглянувши стан банківського сектору на початок 2020 року, можна відмітити, що станом на 1 січня 2020 року кількість комерційних банків склала 75, що на 42 банки менше ніж у 2016 році (було 117 банків). Як видно з рис. 1 за останні п'ять років спостерігається тенденція щодо зменшення цього показника.

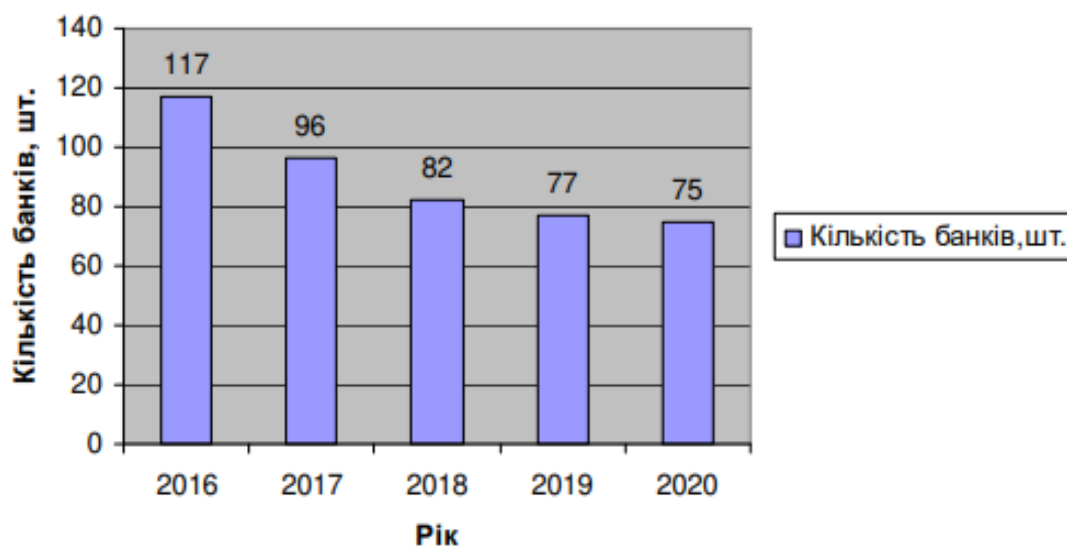

Рис. 2.1 - Кількість діючих банків в Україні на 1 січня з 2016 р. по 2020 р.
Джерело: складено авторами за даними [11, 23, 32]

Провівши аналіз активів комерційних банків за 2016-2020 роки спостерігається наступне: до 2017 року спостерігалось зменшення активів

комерційних банків (у 2017 році вони склали 1256599 млн. грн.), а надалі – збільшувалися, наприклад, активи банків станом на 01.01.2020 року склали 1494460 млн. грн. Аналіз депозитних фінансових посередників (комерційних банків) також не можливий без дослідження та оцінки рентабельності самої діяльності комерційних банків. Загальні дані щодо цього показника (динаміка чистого прибутку (збитку) банків нашої країни) протягом останніх 5 років наочно зображено на рис. 2.2

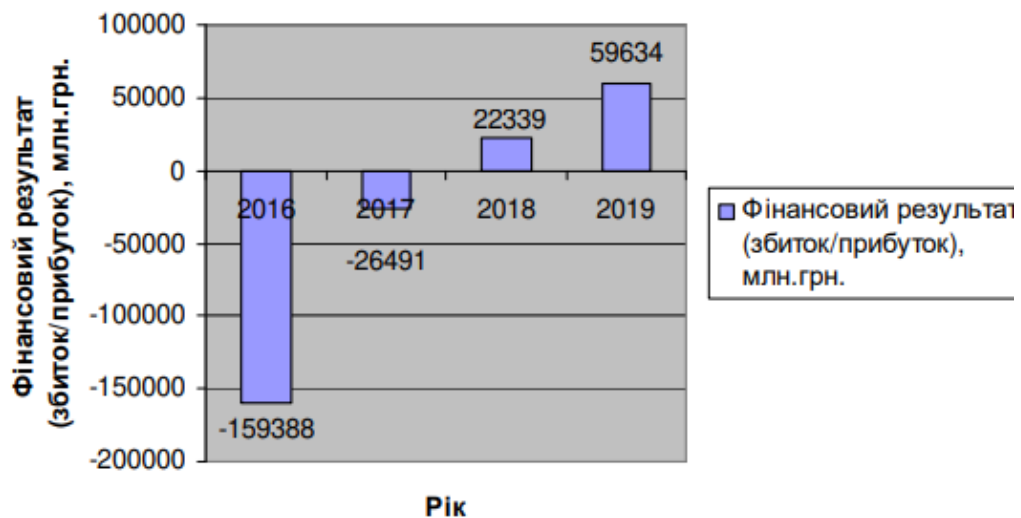

Рис. 2.2 - Фінансовий результат (прибуток/збиток) банків України за 2016-2019 рр. Джерело: складено авторами за даними [11,23, 32]

З рис. 2 бачимо, що протягом 2016–2017 років вітчизняні комерційні банки отримували лише збитки і тільки у 2018 та 2019 роках ситуація змінилася на краще й банки України почали отримувати прибуток.

Аналіз основних показників діяльності банків України за 2021 рік, млн. грн. представлено у табл. 2.1. На рис. 2.3 - 2.6 наведено динаміка основних показників діяльності банків України, динаміка доходів, витрат та чистого прибутку банків України за 2021 рік.

Таблиця 2.1 – Аналіз основних показників діяльності банків України за 2021 рік, млн. грн. [11]

Показник	Місяць													Відхилення, +,-	
	01.01.	01.02.	01.03.	01.04.	01.05.	01.06.	01.07.	01.08.	01.09.	01.10.	01.11.	01.12.	01.01. 2022	01.12.- 01.01.	01.01. 2022.- 01.01. 2021
Активи:	1822841	1819530	1826709	1835527	1862829	1882226	1892468	1909827	1900358	1931916	1948411	1979298	2053819	156457	230978
Активи в іноземній валюті	585493	583049	577673	584773	592260	594094	585700	585425	590989	590787	577776	593893	583690	8400	-1803
Готівкові кошти	73174	65786	68023	70082	72795	71803	71783	71115	75853	74268	67349	75169	75373	1995	2199
Кошти у Національному банку України	37615	57390	60640	54962	47275	68294	59956	53885	60538	52103	58809	55424	34973	17809	-2642
Кредити надані клієнтам	960597	966823	967095	967664	986111	987877	996482	997937	1029264	1035359	1050928	1067765	1065347	107168	104750
Пасиви:	1822841	1819530	1826709	1835527	1862829	1882226	1892468	1909827	1900358	1931916	1948411	1979298	2053819	156457	230978
Капітал	209460	213853	213641	216715	203096	205561	208924	217966	223314	230542	236767	244081	255550	34621	46090
Зобов'язання банків	1613381	1605678	1613068	1618812	1659733	1676665	1683544	1691861	1677044	1701374	1711644	1735217	1798270	121836	184889
Зобов'язання банків в іноземній валюті	648020	647560	642146	646330	648961	646478	642288	637365	630186	625322	620333	631292	613892	-16728	-34128

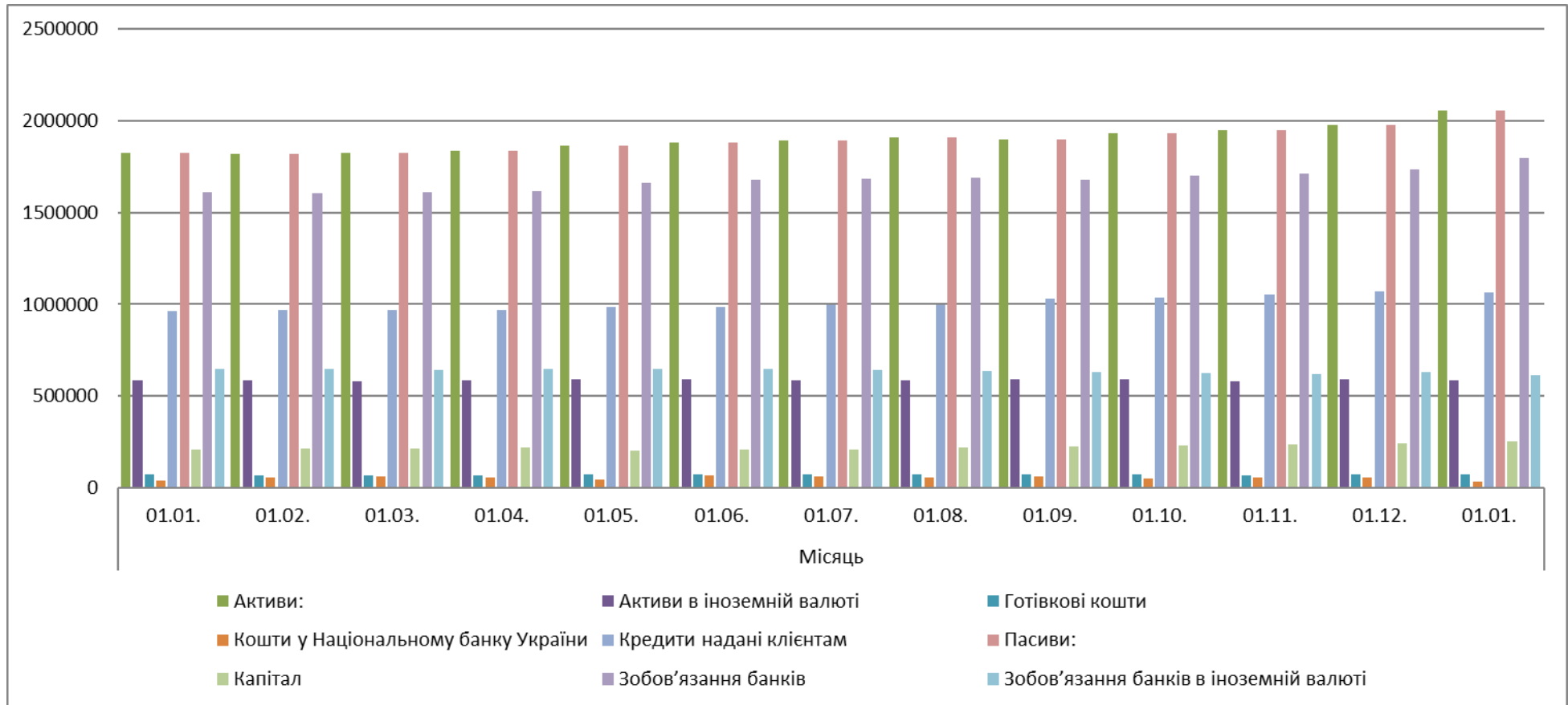

Рис 2.3 - Динаміка основних показників діяльності банків України за 2021 рік [11]

Рис 2.4 - Динаміка доходів банків України [11]

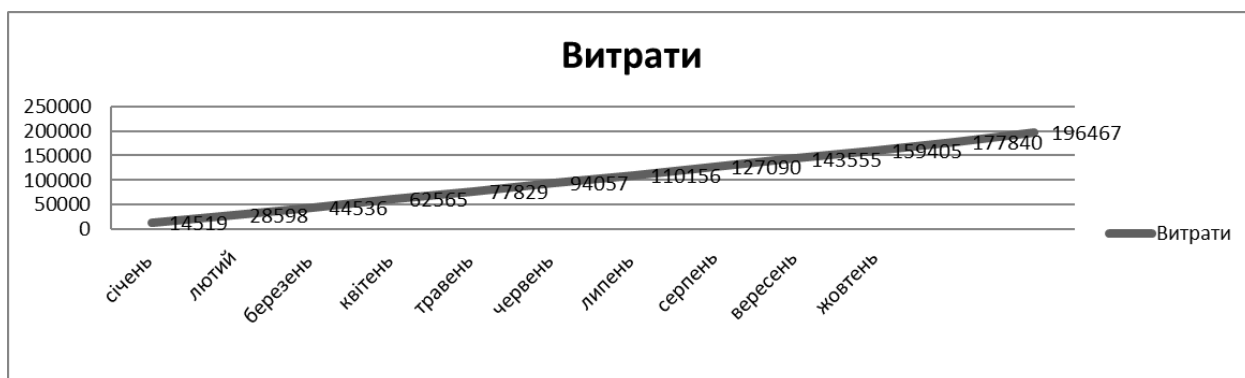

Рис 2.5 - Динаміка витрат банків України [11]

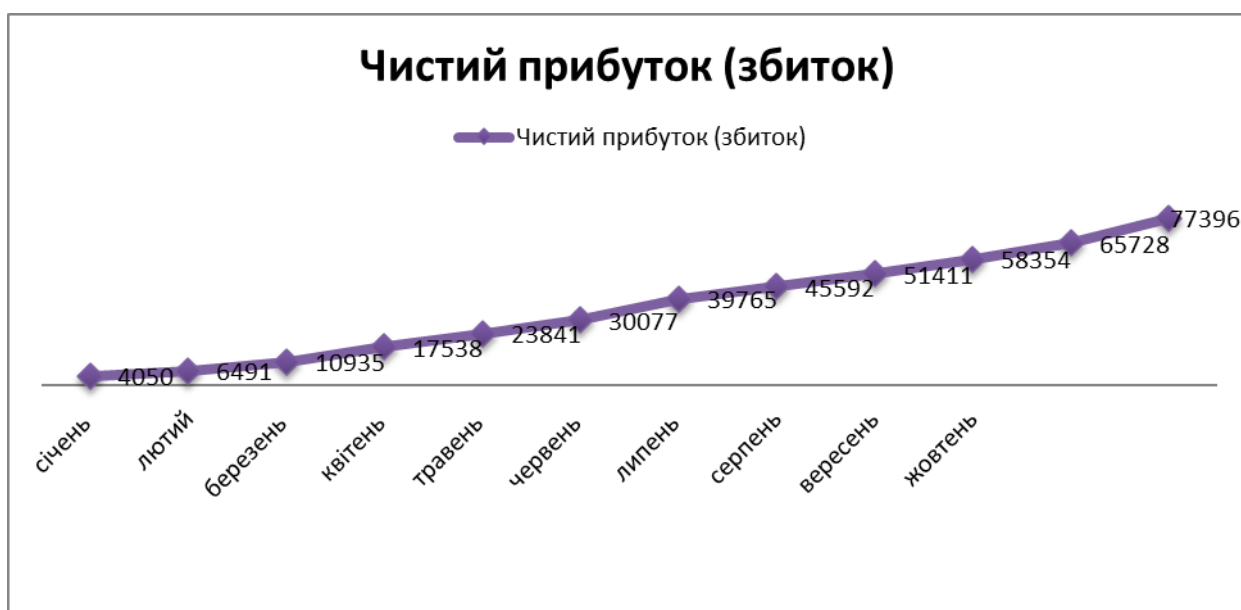

Рис 2.6 – Динаміка чистого прибутку банків України [11]

Оскільки фінансовий ринок є головною рушійною силою інвестиційної складової реального сектору економіки, постає необхідність дослідити особливості фінансового ринку України і проаналізувати його фінансовий стан (рис. 2.7).

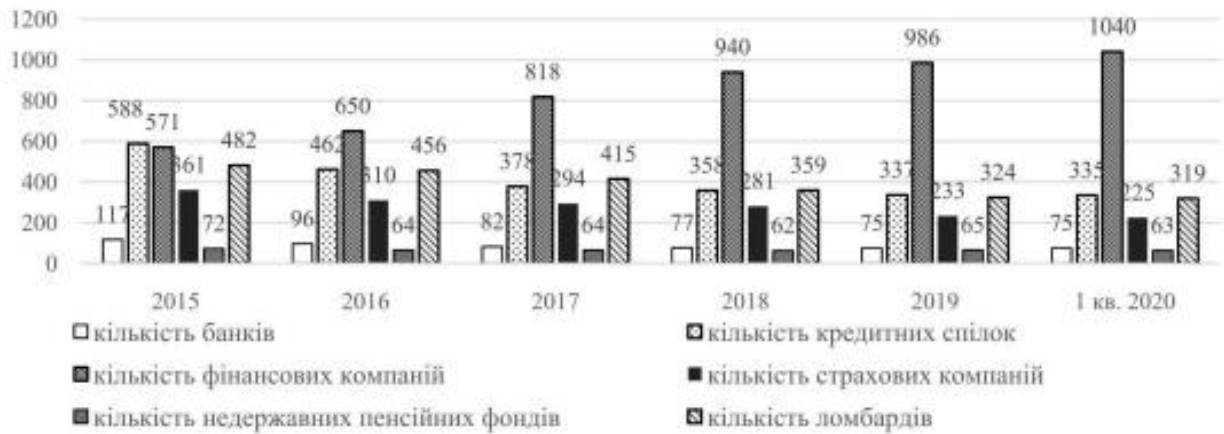

Рис. 2.7 - Динаміка кількості компаній фінансового сектору України за 2015 рік — I квартал 2020 року, шт. Примітка. Побудовано за [32,34].

Протягом 2015—2020 рр. на фінансовому ринку переважають фінансові компанії, що надають послуги фінансових кредитів, здійснюють операції з факторингу, позик, надання гарантій і поручительств, операції з обміну валют, фінансовий лізинг і переказ грошових коштів. Їхня сукупна кількість у першому кварталі 2020 року становила 1 040 компаній, що майже у два рази більше, ніж 2015-го. Ще одними за кількістю учасників ринку є ломбарди і кредитні спілки, однак з кожним роком їхня кількість поступово зменшується. Станом на перший квартал 2020 року кількість кредитних спілок становила 335 компаній, а ломбардів — 319 компаній. На четвертому місці — страхові компанії, кількість яких у першому кварталі 2020 року становила 225 компаній. Найменша кількість компаній характерна для недержавних пенсійних фондів і банків. У першому кварталі 2020 року банків кількість було 75, що на 117 банків менше, ніж 2015-го, а це означає скорочення їхньої кількості більше ніж удвічі. У першому кварталі 2020 року

кількість недержавних пенсійних фондів становила 63 компанії, що на дев'ять одиниць менше ніж 2015-го.

Розглянемо динаміку обсягу активів фінансових компаній, страхових компаній, банків і кредитних установ (рис. 2.8).

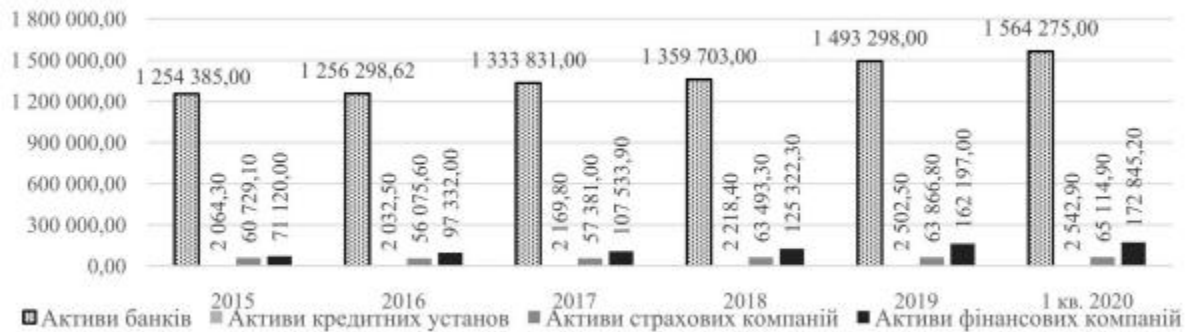

Рис. 2.8 - Динаміка активів фінансових компаній, страхових компаній, банків і кредитних установ за 2015 рік — I квартал 2020-го, млн грн

Примітка. Побудовано за [32,34]

Дані рис. 2.8 показують обсяг активів банківського сектору за аналізований період зростає, за виключенням 2016 року, який був кінцем періоду скорочення кількості банків, які працювали на ринку. Також за даними прослідковується, що банківські установи є головним лідером за обсягом активів у фінансовому секторі України.

Дані рис. 2.9 вказують на значне переважання на фінансовому ринку України капіталу банківського сектору над капіталами інших компаній.

Рис. 2.9 - Динаміка капіталу фінансових компаній, страхових компаній, банків і кредитних установ за 2015 рік — I квартал 2020-го, млн грн
Примітка. Побудовано за [32,34].

Далі проведемо аналіз діяльності компанії на фінансовому ринку

Таблиця 2 .2 - Оцінка стану активів та зобов'язань підприємства за 2019-2020 рр., тис. грн

Показник	Рік		Відхилення	
	2019	2020	+, -	
Загальна вартість активів	218867050	231308685	12441635	5,68
Вартість необоротних активів	185908566	188295283	2386717	1,28
Вартість оборотних активів	32949102	43013402	10064300	30,54
Коефіцієнт зносу	0,68	0,69	0,01	0,93
Вартість матеріальних оборотних активів	28539129	26159483	-2379646	-8,34
Дебіторська заборгованість	2486861	14123831	11636970	467,9
Грошові кошти	192601	894822	702221	364,6
Статутний капітал	164875664	164875664	0,00	0,00
Власний капітал	134122148	120884788	-13237360	-9,87
Залучений капітал	84744902	110423897	25678995	30,30
Довгострокові зобов'язання	52666392	69037093	16370701	31,08

Короткострокові кредити банків	11847190	14035176	2187986	18,47
Поточні зобов'язання	32078510	41386804	9308294	29,02
Вартість активів за первинною вартістю	567244388	587995674	20751286	3,66
Робочий капітал	870592	1626598	756006	86,84
Частка власних оборотних активів	0,03	0,04	0,01	41,60
Коефіцієнт постійності активів	0,85	0,81	-0,04	-4,16
Коефіцієнт мобільності активів	0,15	0,19	0,04	23,52

Таблиця 2.3 - Аналіз рентабельності підприємства

Показник	Рік		Абсолютне відхилення
	2019	2020	
Рентабельність/збитковість активів	1,72	-2,09	-3,82
Рентабельність/збитковість власного капіталу	2,81	-4,01	-6,82
Рентабельність продукції	10,12	- 12,48	-22,61
Чиста рентабельність/збитковість	7,73	- 10,61	-18,34

Таблиця 2.4 - Аналіз ліквідності, фінансової стійкості підприємства

Найменування показника	Рік		Відхилення	
	2019	2020	+, -	%
Коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу)	0,61	0,52	- 0,09	-14,72
Маневреність робочого капіталу	32,78	16,08	- 16,7	-50,94
Коефіцієнт фінансової залежності	1,63	1,91	0,28	17,26

Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,01	0,01	0,01	107,30
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,39	0,48	0,09	23,29
Коефіцієнт залучених джерел у необоротних активах	0,28	0,37	0,08	29,42
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,28	0,36	0,08	28,92
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	0,62	0,63	0,00	0,60
Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,38	0,37	0,00	-0,99
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталів	0,63	0,91	0,28	44,57
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	-1,57	-1,57	0,00	0,00
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,58	1,09	- 0,49	-30,83
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,39	0,57	0,18	45,44
Коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом	0,03	0,06	0,03	103,83
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів робочим капіталом	0,03	0,04	0,01	43,12

Також зазначимо, що фондовий ринок є одним із важливих складових світового фінансового ринку. Зміни у його функціонуванні впливають на глобальну валютнофінансову систему. Відбувається віртуалізація інфраструктури фондових ринків та банківського сектора, яка втілюється у консолідації бірж та цифровізації банківських операцій (виконання операцій у режимі віддаленого доступу за допомогою цифрових технологій). Віртуалізація банківської системи дозволяє економити на операційних витратах шляхом закриття відділень і впровадження віртуальних офісів. Новою тенденцією є використання хмарних сервісів у банківській справі. У розвинених країнах Інтернет-банкінг досить швидко набув популярності серед клієнтів. Західній Європі зростання користувачів Інтернет-банкінгу становить 20% на рік. За даними досліджень, в США у сфері Інтернет-банкінгу кількість власників депозитів у десяти найбільших банках

країни зросла до 65 млн. глобальні інвестиції у розвиток програмного забезпечення стимулюють процеси віртуалізації, збільшуючи обсяг мобільних транзакцій та сприяють зростанню ВВП [14-24]

2.2 Шляхи покращення та розвитку фінансового ринку в Україні

Для Покращення та розвитку фінансового ринку повинні відбутись зміни в загальних економічних відносинах, а тільки після цього мають впроваджуватись механізми для розвитку фінансового ринку. [25] Без змін в економічних відносинах результативність від розвитку фінансового ринку буде незначною.

Основними нефінансовими напрямками для пожвавлення економіки є наступні кроки:

- мінімізація податкового навантаження як для фізичних, так і юридичних осіб. Україна зараз знаходиться не на тому рівні економічного розвитку, щоб мати такі високі податки, які має зараз. Мінімізація податкового навантаження є одним з найважливіших факторів у пришвидшенні розвитку економіки. Сучасний рівень податкового навантаження знаходиться поза оптимальною точкою на кривій Лаффера. Окрім стимулювання економічного росту, це зменшить рівень тіньової економіки, що позитивно вплине на ринок. Це стосується всіх податків, зокрема податків на доходи, податків на прибутки, єдиного соціального внеску та ПДВ. [26,27]
- створення та впровадження ефективного антимонопольного законодавства. Це стосується як монополії приватного сектора, так

і державного. Монополія порушує конкуренцію, що спричинює нерівні умови для учасників ринку.

- покращення законодавства та судової системи, що забезпечить чесні правила, рівність та безпеку всім учасникам.
- забезпечення економічної та політичної стабільності, що позитивно вплине на всі процеси.

Для розвитку фінансового ринку необхідні інші напрями. Кожен окремий фінансовий ринок вимагає своїх механізмів, проте є декілька загальних кроків:

1. забезпечення прозорості всіх фінансових процесів. Інформація про фінансові інструменти, фінансову діяльність та інші процеси має бути прозорою та зрозумілою для всіх учасників фінансового ринку. [13,25,26,27]
2. забезпечення конкуренції. Конкуренція рухає фінансові інновації, створюються кращі послуги, всі знаходяться в рівних умовах.
3. забезпечення прав, гарантії та безпека всіх фінансових суб'єктів.

Фондовий ринок має багато проблем, які необхідно швидко вирішувати.

Перш за все необхідно забезпечити доступ мешканцям України до цього ринку. Це може бути спеціальний сервіс або якась система. Прикладом є США, де за допомогою спеціального сервісу всі бажаючі можуть миттєво купити чи продати акції.

По-друге, це зробити акціонерну форму капіталу вигідною для компанії. Акціонерний капітал має бути цікавим для нових компаній, оскільки він має багато переваг.

По-третє, це зміна податкового законодавства як для емітентів, та і для інвесторів для того, аби користування акціями було зручним та вигідним

для всіх. Це може бути відсутність податків на прибуток для нових компаній, відсутність податків на доходи для фізичних осіб, які вирішили продати акції тощо.

По-четверте, це захищеність інвесторів, особливо міноритарних. Міноритарні акціонери в українській практиці завжди страждали, тому всі інвестори мають почувати себе захищеними.

По-п'яте, це вільний доступ та рівні умови для всіх бажаючих. Всі повинні мати право для купівлі акцій, не залежно від суми купівлі. Великі інвестори повинні бути такими ж учасниками як і дрібні інвестори.

По-шосте, необхідна легкість емісії акцій та легкий вихід на ринок та біржі. Емітенти не повинні витратити багато часу та коштів на це, а доступ на ринок має бути незалежним від розміру компанії. [25-27]

Сьогодні в Україні відбуваються процеси, де фондовий ринок може допомогти. Перш за все це стосується приватизації державних компаній. Фондовий ринок можна використати для продажу цих компаній. Фондовий ринок може бути механізмом для приватизації.

Другим важливим ринком для змін є ринок облігацій, який зараз представлений у вигляді ОВДП та ОЗДП, а також незначною часткою єврооблігацій приватних компаній. З одного боку він є досить розвиненим, проте зараз держава його використовує не ефективно та наносить значні втрати українській економіці. Перш за все це стосується такого інструменту як ОВДП. Необхідно відходити від ОВДП та поступово зменшувати відсотки, оскільки відсотки в розмірі 10-18 % при відносно незмінному доларі США надзвичайно вразливими для економіки країни. [32,34] Також до цього інструменту майже не залучені прості фізичні особи, тобто одні суб'єкти можуть наживатись на ОВДП, а інші навіть не мають доступу до цих інструментів. Тому необхідно дозволили українцям легко купувати внутрішні облігації, оскільки для економіки не важливо хто саме є покупцем.

Другим інструментом є ОЗДП, до якого українці взагалі не мають доступу. Крім того, купівля єврооблігації вважається виведенням капіталу з кордон, при тому, що кошти направляються до Мінфіну України, тобто в Україну. Як і ОВДП, ОЗДП мають надзвичайно великі відсотки (7-8 %).[32,34] А це показує недовіру до українського Мінфіну, хоча останніми роками валютний курс є відносно стабільним. Тобто відсотки по ОЗДП мають бути значно нижчими, оскільки при наявних відсотках Україна просто витрачає багато коштів на виплату відсотків, а нерезиденти просто наживаються на таких високих відсотках. Тому необхідно дозволити українцям купувати зобов'язання власної країни, а також розробити відповідні механізми для легких операцій. [13,25-27] Третім важливим ринком для сприяння економічного розвитку є кредитний ринок. Використання кредитних коштів є важливим для розвитку підприємництва та створення більшої доданої вартості. Пріоритетом має бути саме комерційне кредитування, а не споживче. Перш за все зменшення облікової ставки НБУ. Для розвитку кредитування облікова ставка має бути на рівні 2-4 %, для того, аби кредитування в гривні було на рівні 5 %. Кредитування має бути дешевим, оскільки при високих відсотках його просто не буде [32,34]. По-друге, необхідним є законодавство в сфері захищеності прав кредиторів, оскільки практика неповернення кредитів в Україні є дуже популярною. Це є два головних механізми розвитку кредитування на території України. Це дасть поштовх до комерційного кредитування, довгострокових дешевих коштів, розвитку іпотечного кредитування на десятки років на 2-4 %. [32,34] Крім того, треба змусити банки кредитувати шляхом обмеження купівлі ОВДП банківським сектором, оскільки сьогоднішні відсотки по ОВДП аж ні як не стимулюють банки до кредитування приватного сектору.

Четвертим важливим ринком залишається валютний ринок. Найкраще на це ринок вплинуло б економічне зростання. Це б збільшувало експорт, що означає збільшення попиту на гривню, а отже укріплення. Стабільність ринку

не сприяла б різким збільшенням попиту на іноземну валюту у випадку певних нестабільностей. Мінімізація потрясінь позитивно вплинуло на стабільність валютного ринку.

Також Україна має всі можливості для розвитку криптовалютного ринку. Уряд може створити сприятливі та конкурентні умови для розміщення криптовалютних бірж та сервісів саме в Україні. А даний ринок сьогодні зростає найшвидшими темпами, і тому Україна повинна забезпечити усі умови для його розвитку. І тоді Україна може стати світовим лідером на цьому ринку.

Крім того, необхідний розвиток небанківських фінансових установ, зокрема інвестиційні фонди, недержавні пенсійні фонди тощо. Такі фонди будуть акумулювати кошти населення, які буде необхідно кудись інвестувати, що зумовить розвиток фінансового ринку. Решта фінансових ринків, зокрема депозитний, страховий, лізинговий ринки та ринок дорогоцінних металів є залежними від інших ринків та економічної ситуації. Якщо відбувається економічний розвиток, то вони самі розвиваються та допомагають економіці, а коли економіка не зростає, то й ринки не розвиваються. Зрештою, якщо решта фінансових ринків зростають, економіка розвивається, то і ці ринки будь покращуватись.

ВИСНОВКИ

Фінансовий ринок відіграє важливу роль у здійсненні модернізації національної економіки й розв'язанні соціально-економічних проблем. Для цього необхідно забезпечити його наближення до ефективного стану, що може бути здійснене лише за допомогою дієвого його регулювання.

Теоретичне визначення місця фінансового ринку в структурі ринкових відносин в умовах економічної трансформації дає змогу теоретично обґрунтувати взаємозв'язки фінансового ринку й процесу виробництва.

Проблеми функціонування сучасного фінансового ринку пов'язані із загальними закономірностями розвитку економічних відносин, що існують на фінансовому ринку України,

Важливою є роль фінансового ринку в реалізації механізмів та інструментів макроекономічної й фінансової стабілізації в умовах трансформаційної економіки.

Створення ефективно діючого фінансового ринку є одним з найважливіших завдань реформування економіки країни. Будь-які масштабні економічні перетворення залишаться незавершеними без створення конкурентоспроможного фінансового сектору, здатного мобілізувати, перерозподіляти та надавати реформованій економіці інвестиційні ресурси.

В результаті дослідження встановлено, що фінансовий ринок в Україні має вже найближчим часом вийти на якісно новий рівень свого розвитку, що дасть змогу характеризувати його як важливу ефективну компоненту інвестиційної суспільної діяльності. Нова інвестиційно-інноваційна модель фінансового ринку орієнтуватиметься на забезпечення високих темпів економічного зростання та посилення інвестиційної активності всіх суб'єктів господарювання. Активізація інвестиційної

діяльності, своєю чергою, буде забезпечена завдяки збільшенню обсягу фінансових ресурсів, залучених з ринку.

З погляду суб'єктності фінансовий ринок є системою економічних відносин між власниками тимчасово вільних коштів, фінансово-кредитними інститутами й емітентами фінансових активів. Фінансовий ринок забезпечує рух фінансових активів, трансформацію грошових заощаджень в інвестиції та за допомогою фінансового ринку підприємства (фірми) і домашні господарства здобувають можливість інвестувати заощадження й одержувати додатковий дохід.

Важливою складовою трансформаційних перетворень у фінансовій сфері є досягнення збалансованої структури фінансового ринку. На сучасному етапі трансформаційних процесів в Україні одним з основних векторів фінансової політики має стати вдосконалення системи форм і методів державного регулювання вітчизняного фінансового ринку.

Список використаних джерел

1. Василик О.Д. Теорія фінансів [Текст]: навч. посібник / О.Д. Василик. – К.: Центр навч. літ. – 2005. – С.480.
2. Павлова Л.Н. Фінансовий менеджмент: Підручник для вузів / Л.Н. Павлова. – М.: ЮНІТІ-ДАНА. – 2003. – С. 269.
3. Комаринський Я. Фінансово-інвестиційний аналіз [Текст]: навч. посібник / Я. Комаринський, І. Яремчук. – К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана: Книга пам'яті України. – 1996. – С. 298.
4. Красавина Л.М. Міжнародні валютно-кредитні і фінансові відносини / Л.М. Красавина. – М.: Фінанси і статистика. – 1994. – С. 643.
5. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посіб. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ. – 2002. – С. 240.
6. Белоглазова Г.Н. Гроші. Кредит. Банки: підручник / Г.Н. Белоглазова. – М.: Вища освіта. – 2009. – С.392.
7. Школьник І.О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку. – 2008. – С. 348.
8. Николишин І.Ю. Роль та значення фінансового ринку в фінансовій системі України / І.Ю. Николишин, Н.В. Зізяк // ХКТЕІ. – «Young Scientist». – 2014. – № 7. – С. 53-55.
9. Білоус О.А. Ринок облігацій як сегмент фондового ринку / О.А. Білоус // Фінанси України. – 2005. – №2. – С. 128.
10. Онікієнко О.В. Сутність фінансового ринку, його роль у фінансовій системі та перспективи розвитку / О.В. Онікієнко, С.О. Передерієва // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2014. – № 8. – С. 127-134.
11. Основні показники діяльності банків України / Матеріали офіційного сайту Національного банку України. URL :

- http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.
- 12.Маркова О. Комерційні банки та їх операції / О. Маркова, Л. Сахарова, В. Сідоров. – М. – 2005. – С.98
 - 13.Дема Д. І. Ринок фінансових послуг. навч. посібник / Д. І. Дема, І. В. Абрамова, І. А. Шубенко, Л. В. Недільська; за заг. ред. Д. І. Деми. – Житомир: ЖНАЕУ, 2017. – 448 с.
 - 14.Gross Domestic Product USA. [URL : <https://fred.stlouisfed.org/series/GDP>
 - 15.Credit provided by financial sector (% of GDP) – United States. URL : <https://data.worldbank.org/indicator/FS.AST.DOMS.GD.ZS?locations=US&view=chart>
 - 16.Stock market USA. URL : <https://data.worldbank.org/indicator/CM.MKT.TRAD.GD.ZS?end=2010&locations=US&start=1984>
 - 17.Stock market EU. URL : <https://data.worldbank.org/indicator/CM.MKT.TRAD.GD.ZS?end=2010&locations=EU&start=1984>
 - 18.Stock market World URL : <https://data.worldbank.org/indicator/CM.MKT.TRAD.GD.ZS?end=2010&start=198>
 - 19.Світовий рівень ВВП URL : <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2019&start=2008>
 - 20.Here`s what the \$294 trillion market of global financial assets looks like. URL : <https://www.businessinsider.com/global-financial-assets-2015-2>
 - 21.Total assets of financial institutions worldwide from 2002 to 2019, by institution type URL : <https://www.statista.com/statistics/421221/global-financial-institutions-assets-byinstitution-type/>

22. Global stocks market cap at a new all-time high of USD 90.1 trillion. URL: <https://www.conseq.cz/about-us/news/chartof-the-week-%E2%80%93-global-stocks-market-cap-at-a-new-all-time-high-ofusd-90-1-trillion?onlybody=showonlybody>
23. Bond market size. URL : <https://www.icmagroup.org/Regulatory-Policy-and-Market-Practice/SecondaryMarkets/bond-market-size/>
24. Countries with largest stock markets globally 2021. URL : <https://www.statista.com/statistics/710680/global-stockmarkets-by-country/>
25. Татарин Н. Б. Проблеми фінансового ринку України та шляхи їх подолання/ Н. Б. Татарин// Економіка та суспільства. – 2018. – С. 1169-1175
26. Булатова О. В., Марена Т. В. Зрушення регіональної структури світового фінансового ринку/ О. В. Булатова, Т. В. Марена/ Економічний вісник НТУУ «КПІ»- 2019. – С. 67-78
27. Фінансові ринки // Національний банк України. URL : <https://bank.gov.ua/ua/markets>
28. Financial market. URL : <https://businessjargons.com/financial-market.html>
29. Financial market. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/financial-market>
30. Financial markets [Електронний ресурс] – режим доступу до ресурсу: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-market.asp>
31. What are financial markets. URL : <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/trading-investing/>
32. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL : <https://bank.gov.ua>.
33. Збірник наукових праць. 2014. Випуск 40, с 211-215

- 34.Офіційне Інтернет-представництво Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL : <https://www.nfp.gov.ua>
- 35.Сльозко О.О. Вирівнювання проблем фондового ринку України: Стан, проблеми та перспективи вдосконалення економіки України: Матеріали науково-практичної конференції (м. Ужгород, 2–3 жовтня, 2015). С. 20–24.
- 36.Базель II: проблеми та перспективи використання в національних банківських системах: монографія / ред. А. О Єпіфанов; І. О Школьник. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». 2011. 261 с.
- 37.Виговська Н. Г., Стеблянко О. Л. Державне регулювання фінансового ринку в умовах глобалізації. Ефективна економіка № 6, 2012
38. Дербіна Р.В. Регулювання фінансового ринку. URL : <http://libfor.com/index.php?newsid=3770>
- 39.Глібко С. В. Актуальні питання правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні : монографія / С. В. Глібко, Г. М. Шовкопляс, І. О. Ониськів. – Х. : Право, 2016. – 186 с.
- 40.Олійник Е.М. Державне регулювання фінансового ринку. URL : <http://libfor.com/index.php?newsid=3767>